

Horváth Éva Andrea

Kézműves műhely kialakításának feltételei

Műhelyek, műhelygalériák, mesterség bemutatók színterei (fa)

NSZFI

Horváth Éva Andrea

Kézműves műhely kialakításának feltételei

Műhelyek, műhelygalériák, mesterség bemutatók színterei (fa)

NSZFI

NEMZETI SZAKKÉPZÉSI
ÉS FELNŐTTKÉPZÉSI INTÉZET

A követelménymodul megnevezése:

Népi kézműves vállalkozás működtetése

A követelménymodul száma: 1004-06 A tartalomelem azonosító száma és célcsoportja: SzT-029-30

NEMZETI SZAKKÉPZÉSI
ÉS FELNŐTTKÉPZÉSI INTÉZET

A követelménymodul megnevezése:

Népi kézműves vállalkozás működtetése

A követelménymodul száma: 1004-06 A tartalomelem azonosító száma és célcsoportja: SzT-029-30

KÉZMŰVES MŰHELY KIALAKÍTÁSÁNAK FELTÉTELEI MŰHELYEK, MŰHELYGALÉRIÁK, MESTERSÉG BEMUTATÓK SZÍNTEREI (FA)

ESETFELVETÉS – MUNKAHELYZET

Ön mint faműves vállalkozó saját műhely indítását tervezi. A megfelelő helyszín kiválasztása után első lépés a műhely kialakítása, berendezése. Milyen szempontokat és követelményeket kell ehhez figyelembe vennie? Milyen kézi eszközök és gépek szükségesek a munkavégzéshez? Melyek az üzembe helyezés, a működés alapfeltételei?

Az eredményes vállalkozás működtetéséhez a tárgyalás mellett lényeges feladat a termékek, a kézműves tevékenység népszerűsítése, megismertetése a közönséggel. Milyen lehetőségek, fórumok állnak rendelkezésére?

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

MŰHELYKIALAKÍTÁS

A műhely a termék előállításra, a termék javítására, restaurálásra alkalmas önálló helyiség.

Kisebb tárgyak elkészítésének minimális a helyigénye. Egy szék, egy asztal megfelelő megvilágítással és kisebb hely a szerszámoknak, anyagoknak. Ennyi hely elég lehet a tervezéshez, az előkészítéshez, a díszítéshez, az összeállításokhoz és a felületkezelésekhez is, kézi eszközök alkalmazása esetén. Amennyiben valaki csak kedvtelésből, saját örömeire farag, vagy esetleg az alapanyag előkészítését és az összeállító munkákat másra bízva csupán a díszítőfaragással foglalkozik, tevékenysége nem feltétlen kíván önálló műhelyt.

1. ábra Munka közben Gáts Tibor¹

Abban az esetben azonban, ha valaki nagyobb tárgyakat készít, és az előállítás minden munkafolyamatát maga végzi, különösen, ha számára a faművesség nem csak szabadidős tevékenység, hanem megélhetési forma is egyben, a munkavégzéshez megfelelő helyiséggel, jól felszerelt műhellyel kell rendelkeznie. A kézi eszközök mellett már munka hatékonyságának növelése érdekében szüksége van a gépek használatára is. A kézi gépeken kívül a készítendő tárgytípusok és előállításuk technikai igénye alapján folyamatosan egyre több helyhez kötött gép alkalmazására merülhet fel igény.

A műhely indítása bejelentés-köteles, a műhely kialakítását és működtetését különböző előírások szabályozzák. Amennyiben a vállalkozó műhelyében alkalmazottat foglalkoztat, munkáltatói kötelezettségeinek is eleget kell tennie, melyek a munkavégzés megfelelő körülményeinek biztosítását is magukba foglalják.

Minden munkáltató köteles biztosítani a veszélyektől és ártalmaktól mentes munkavégzést. Az egészséget nem veszélyeztető, biztonságos munkavégzés tárgyi feltételei:

- a megfelelő munkakörnyezet
- az alkalmas munkaeszközök
- a biztonsági berendezések és védőfelszerelések.

¹ Forrás: www.folkinfo.hu (2010. 10. 18.)

1. A megfelelő munkakörnyezet kialakításának szabályai

A munkahely kialakításának szabályairól a 253/1997.(XII.20.) Kormány rendelet, a munkavédelmi követelményekről a 3/2002. (II. 8.) SzCsM-EüM együttes rendelet rendelkezik.

Ezek szerint a kialakításban fontos szerepe van a következő szempontoknak:

- Helyiségek mérete: A munkahely mérete a munkavégzéshez szükséges mozgásteret kell, hogy biztosítsa, elengedhetetlen feltétele az adott munkakör biztonságos, egészséget nem veszélyeztető ellátásának. A munkavégzés helyén történő mozgáshoz legalább 2 m² szabad területet kell kialakítani, ha ez műszaki okból nem valósítható meg, akkor az alsó határ 1 m². A helyiségeknek elegendő padlófelülettel, belmagassággal és légtérrel kell rendelkezniük ahhoz, hogy a munkavállalók a munkát egészségük, biztonságuk vagy kényelmük veszélyeztetése nélkül végezhessék.
- Villamossági biztonság: a műhely és a villamos üzemelésű berendezések, gépek, eszközök áramellátásának előírászerű kiépítettsége, érintésvédelme, az üzemeltetés biztonságtechnikája, elektrosztatikus feltöltődés elleni védelem valamint villámvédelem.
- Munkahelyek megvilágítása: biztosítani kell az egészséges és biztonságos munkavégzéshez elegendő természetes fényt, továbbá a munkavégzés jellegéhez és körülményeihez igazodó mesterséges megvilágítást.
- A munkahely padlózata és közlekedési útjai feleljenek meg a munkavégzés jellegének. A közlekedési utak szélessége és magasság tegye lehetővé a biztonságos közlekedést, a közlekedési utak és pályák melletti biztonságos munkavégzést.
- Belső hőmérséklet: A munkahelyiségek hőmérsékletének a munkavégzés teljes időtartama alatt, az emberi szervezet számára megfelelőnek kell lennie, figyelembe véve a munka jellegét és az ott dolgozó munkavállalók fizikai megterhelését. A helyiségeket megfelelő hőszigeteléssel kell ellátni a munkavégzés és a munkáltató tevékenysége jellegének figyelembevételével.
- Zárt munkahely szellőztetése: Zárt munkahelyeken az alkalmazott munkamódszereket és a munkavállalók fizikai megterhelését figyelembe véve kell biztosítani az elegendő mennyiségű és minőségű, egészséget nem károsító levegőt. Ahol a munkahelyek légterét gázok, gőzök, porok szennyezhetik, ott a vonatkozó jogszabályokban foglaltak szerint kell eljárni.
- A munkahelyen a zajhatások és a rezgések, a por és vegyi anyagok nem károsíthatják a munkavállalókat és nem veszélyeztethetik a munkavégzés biztonságát.
- A munkafolyamatot, a technológiát, a munkaeszközt, az anyagot úgy kell megválasztani, hogy az a munkavállalók egészségét és biztonságát ne veszélyeztesse.
- Anyagot, terméket mozgatni csak az anyag, termék tulajdonságainak megfelelő, arra alkalmas eszközzel, a kijelölt helyen és módon, a súly- és mérethatárok megtartásával szabad.

- A tároló helyeket a tárolt anyagok fizikai, kémiai és biológiai tulajdonságainak, egymásra hatásának, továbbá a környezetből eredő hatásoknak figyelembevételével kell kialakítani.
- Hulladéktároló: A munkahelyen a termelési és kommunális szilárd hulladékot a munkahelyen elkülönítve kell gyűjteni és tárolni. A nem veszélyes, anyagot legalább hetente kétszer el kell szállítani. A munkahelyen keletkezett veszélyes hulladékot, termelési szennyvizet külön jogszabály előírásai szerint kell kezelni.
- A munkahely és a munka jellegének megfelelően gondoskodni kell a rendről, tisztaságról.
- Menekülési utak, vészkijáratok: A vészkijáratok útvonalakat és kijáratokat szabadon kell hagyni, hogy azok bármikor akadálytalanul, gyorsan, biztonságosan használhatók legyenek.
- Vízellátás: a munkáltató köteles gondoskodni ivóvízcsap felszereléséről, tisztán tartásáról, karbantartásáról. Ha a munkahelyen ipari vízszolgáltatás is van, a csapokat "ivóvíz", illetve "nem ivóvíz" felirattal és piktogrammal kell ellátni.
- Pihenőhelyek: A munkahelyen a munkavállalók részére tiszta levegőjű, kellő megvilágosítású, szükség esetén fűthető, továbbá könnyen elérhető pihenőhelyiséget kell biztosítani, ha 10 főnél több munkavállalót alkalmaznak vagy a végzett tevékenység jellege ezt szükségessé teszi. A pihenőhelyen biztosítani kell a nemdohányzók védelmét.
- Tisztálkodó- és mellékhelyiségek: A munkavállalók részére mosdóhelyiséget – amennyiben lehetséges, úgy zuhanyozóhelyiséget – kell biztosítani, ha az általuk végzett tevékenység fajtája vagy egyéb egészségügyi ok ezt szükségessé teszi.
- Tűzjelzés és tűzoltás: Az épületek méretétől és használatától, a bennük lévő berendezésektől, felszereléstől, az ott lévő anyagok tulajdonságaitól, valamint az ott tartózkodók lehetséges legnagyobb számától függően a munkahelyeket tűz oltására alkalmas készülékkel, tűzérzékelő, jelző- és riasztóberendezéssel, rendszerrel kell ellátni.
- Elsősegély: Minden munkahelyen a tevékenység és a munkafolyamatok veszélyességétől, illetve az ott dolgozók számától függően kialakított elsősegélynyújtó felszerelést vagy mentődobozt kell biztosítani, jól látható, könnyen és gyorsan elérhető, szennyeződéstől védett helyen kell készenlétben tartani.

A munkakörülmények környezeti elemei:

A padozattal szemben támasztott követelmények:

- egyenletes legyen
- nedvesen se csússzon
- könnyen lehessen tisztítani
- akadályozza meg a veszélyes anyag talajba vagy födémszerkezetbe jutását
- kellő szilárdságú, nem éghető anyagból készüljön, elektrosztatikus feltöltődés ellen védett legyen

A követelményeket a technológia jellegétől függően együttesen vagy csak részben kell kielégíteni. Poros munkahelyeken, mint a faipar, a padozatnak simának és egyenletesnek kell lennie, hogy a munkavégzés során keletkező por a padozat felületén ne tapadhasson meg.

Közlekedési szabályok a munkahelyen:

- az utakat a közlekedés és az utak melletti munkavégzés biztonságos megvalósításának függvényében kell meghatározni, és jelölni
- a közlekedési útvonalakat anyagtárolással vagy más módon nem szabad leszűkíteni.
- a műhelyek, termék közötti ajtók nyitási iránya nem zavarhatja a közlekedést. A technológiai berendezések nyitása se okozhat zavart
- a szabadba vezető ajtónak mindig kifelé kell nyílnia. Tűz- és robbanásveszélyes helyiségekben önműködően záródó ajtókat kell alkalmazni.

A világítás:

A munkahelyi körülmények és a munkavégzés módja határozza meg, hogy milyen megvilágítást kell kialakítani.

A természetes megvilágításnak a munka jellegéhez, finomságához, fényigényéhez kell igazodnia. A munkahelyek természetes világításának módja lehet felső világítás, oldalvilágítás, összetett világítás. A munkahelyek természetes világításával szemben támasztott követelmények:

- a látási feltételeknek megfelelő erősségű világítás
- megfelelő árnyékhatás
- térbeli egyenletesség

A munkahelyek mesterséges megvilágítása lehet általános vagy helyi, vagy a kettő kombinációja. A mesterséges megvilágítással szembeni elvárás, hogy minél jobban megközelítse a természetes világítás hatását. Követelményei:

- térbeli egyenletesség
- időbeli egyenletesség
- fényirány, megfelelő árnyékhatás
- káprázatmentesség
- színhőmérséklet és színvisszaadás
- ne legyen ártalmas az egészségre
- megbízhatóság és karbantarthatóság
- gazdaságosság
- esztétikusság

Színdinamika:

Színdinamikának nevezik a színek tudatos használatát a munkahelyeken. Megválasztásukat előírások szabályozzák, a munkatermek, berendezések színezése, befolyásolja az ember teljesítőképességét, munkakedvét. Fontos szerepük lehet a munkaruhák, védőruhák színeinek is. A szabványos színhasználat feladatai:

- rendteremtő–szervező feladat
- tájékoztatást, tájékozódást segítő feladat
- biztonsági feladat, figyelmeztetés

A munkahelyi klíma:

A hatékony és biztonságos munkához elengedhetetlen a jó közérzetet biztosító kedvező munkahelyi klíma, a megfelelő, egyenletes hőmérséklet, páratartalom, tiszta és friss levegő.

A munkahelyi szellőztetés fajtái:

- természetes vagy mesterséges
- általános vagy helyi, illetve a kettő kombinációja

A természetes szellőzés munkavédelmi követelménye, hogy kellemetlen vagy egészségre káros légmozgás ne jöjjön létre. Lényeges, hogy a légáramlás szennyező anyagokat ne kavarjon fel.

A vegyi anyagok tárolása:

- Az anyagokat terjedelmük, fajtájuk, kémiai tulajdonságuk figyelembe vételével, egymásra hatásuk ismeretében kell tárolni.
- A felhasználandó vegyszereket külön, e célra alkalmas vegyszerraktárban, vegyszerszekrényben, vagy polcon kell tárolni. Az edényeken fel kell tüntetni az anyag pontos nevét, kémiai összetételét, egészségkárosító hatását, a folyékony halmazállapotú anyagoknak a lobbanáspontját, illetve tűzveszélyességét.
- Minden vegyi anyaghoz biztonságtechnikai adatlap szükséges, amely az előzőekben leírt adatokon kívül tartalmazza az esetleg szükséges védőeszközt a használatához, és azt, hogy ha az emberi szervezettel érintkezésbe kerülne, akkor milyen gyors elsősegélynyújtásra van szükség a komolyabb következmények, baleset, egészségkárosodás megelőzésére.
- A tűz- és robbanásveszélyes vegyi anyagokat szintén elkülönítve, fémszekrényben kell tárolni, minimális mennyiségben.

Foglalkozási ártalmak

A munkakörülmények megteremtésének alapvető szempontja, hogy a dolgozót munkavégzés alatt ne éri káros hatások.

- A munkahelyi klímát a helyiség, a műhely hőmérséklete, légnedvessége, levegőmozgása határozza meg. Abban az esetben fejt ki káros hatást, ha jelentős mértékben eltér az átlaghőmérséklettől. Meleg munkahelyeken védőitallal, hideg munkahelyen meleg védőruhával, meleg itallal kell ellátni a dolgozókat.

Fizikai ártalmak:

- Zajártalom: hatására maradó idegrendszeri elváltozás, halláskárosodás alakulhat ki. A hang fizikai jellemzőit a hangszín, a hangmagasság, a hangerősség, a hangintenzitás, a hangnyomás határozza meg. A zaj különböző frekvenciájú és energiájú hangok keveréke, amely az emberben kellemetlen érzetet kelt. A munkahelyeken a megengedhető zaj erősségét decibelben szabvány írja elő. A nagy teljesítményű faipari gépek működése gyakran jelentős zajjal jár.
- Rezgések ártalmi: Egyes szerszámok a használat során a munkát végző testére rezgéseket adnak át. Munkaegészségügyi szempontból az 1.-300 Hz-es rezgés a legártalmasabb. A rezgés jellemzői a rezgési frekvencia, a rezgés amplitúdója, a sebesség és a rezgésgyorsulás, a rezgés energiája, jellege, a rezgés emberi testhez viszonyított iránya.
- Vegyi ártalmak: A vegyi anyagok csoportosítása mérgező hatásuk és veszélyességük szerint történik. Ahol zárt technológiai folyamat nem alakítható ki, helyi elszívást kell alkalmazni a munkahelyi légtérbe kerülő káros vegyi anyag-koncentráció csökkentésére. A veszélyes anyagot, amennyiben lehetőség van rá, kevésbé ártalmassal kell helyettesíteni. Ahol a műszaki megelőzés nem oldható meg hatékonyan, védőeszközök használata szükséges. A faművességben alkalmazott vegyi anyagok, mint a ragasztóanyagok, felületkezelő anyagok, oldószerek használata megfelelő elővigyázatosságot igényel.
- Fertőző ártalmak: A fertőzést baktériumok okozzák, megfelelő védőeszközök használatával általában megelőzhető. A faanyagot megtámadó fertőzéssel, gombásodással a munkavégzés során az ember is érintkezik.
- Porártalmak: A porképződés forrásai elsősorban az ásványok, szilárd anyagok fejtése, aprítása, forgácsolása, felületi megmunkálása, a porló vagy porral szennyezett anyagok feldolgozása. A faipari műhelyekben jelentős a porszennyeződés, melyet a fa megmunkálása során keletkező por és forgács mellett a felületkezelő anyagok pora is okozhat. A porártalmak megelőzésében a műszaki és az egyéni védelem, valamint a rendszeres orvosi szűrővizsgálat eredményes. Műszaki védelem szempontjából a veszélyük elhárítása történhet:
 - közvetlen, helyi elszívással
 - gépcsoport helyi elszívása/leválasztás kis teljesítményű (esetleg mobil) berendezéssel
 - nagy teljesítményű központi elszívó/leválasztó berendezés alkalmazásával.

2. Berendezés, munkaeszközök

A műhely a termékkészítés színtere a tervezés a kivitelezésig, ennek értelmében különböző munkafázisok végzéséhez kell megfelelő helyszínt biztosítani. Ezért attól függetlenül, hogy a munkahely egy vagy több helyiségből áll-e, célszerű külön területet kialakítani a tervezőmunkához, a kézi faragáshoz, a kis gépek használatához és a helyhez kötött gépek telepítésére. Ugyancsak külön területet igényel a faanyag, a vegyi anyagok, a segédanyagok és a kellékek, a hulladék, a késztermék, és természetesen a szerszámok, a kézi gépek tárolása. A tárolás történhet polcokon, szekrényekben, szerszámszekrényekben, fémszekrényekben is. A tároló hely megválasztása és kialakítása során figyelembe kell venni a biztonsági előírásokat. A szakirodalom, a tervdokumentáció, műszaki dokumentációk, a különböző nyilvántartások, iratok számára szintén célszerű területet elkülöníteni.

A termékkészítésben kézi szerszámok, kézi gépek és faipari gépek egyaránt részt vesznek. A jól felszerelt műhely a termékkészítés folyamatát jelentősen megkönnyíti, gyorsítja, és a végzett munka minőségére is kihat. Az eszköz minőségének megóvásában szerepe van a megfelelő tárolásnak és a rendszeres karbantartásnak.

A berendezések és gépek telepítésénél tanácsos figyelembe venni az alapvető technológiai sorrendet. Mellettük a megfelelő, biztonságos mozgástér biztosítása mellett a feldolgozásra váró és a megmunkált anyag tárolására is alkalmas helyet kell kialakítani. A kézi eszközök tárolása jól áttekinthető, könnyen hozzáférhetően, logikus rendben történjen, ami egyben a folyamatos munkavégzést is megkönnyíti. A műhely kialakítása, berendezése során törekedni kell a zsúfoltság elkerülésére. A zsúfolt, rendezetlen munkahelyen, ahol sok felesleges tárgy akadályozza a dolgozó mozgását, könnyebben történhet baleset.

2. ábra Gyalupad szerszámokkal²

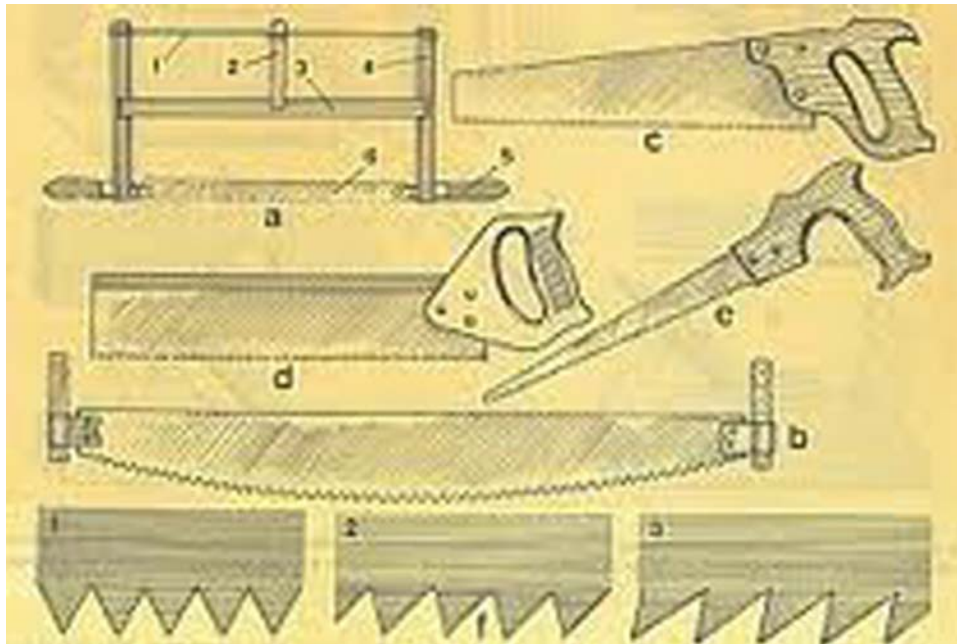
A műhely alapvető berendezési tárgyai, bútorai: asztal, szék, gyalupad, polcok, szekrények.

Kézi eszközök: A jó munkaeszköz minőségű alapanyagból készül, a kézi szerszámok kiképzése ergonomiai szempontokat is figyelembe vesz. A faműves termékkészítésben egyaránt szerepe van az asztalos és faragó kéziszerszámoknak, segédeszközöknek.

Asztalos kéziszerszámok:

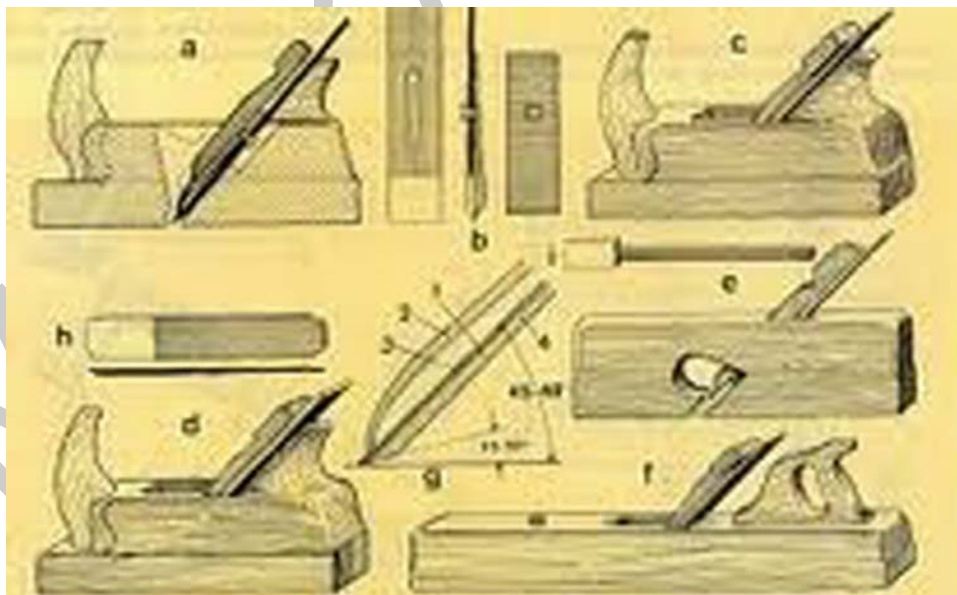
- Fűrészek: keretes fűrészek: daraboló-, csapoló-, nyakaló-, kanyarító-, sarokkivágó-, fonalfűrészek, csont- és vasfűrészek; keret nélküli fűrészek: róka fark-, illesztő-, lyuk-, gerinc- vagy heveder-, furnérfűrészek

² Forrás: <http://blog.tarjanikepek.hu> (2010. 10. 18.)

3. ábra Fűrész típusok³

- Gyaluk: sík felületek megmunkálására: eresztő-gyalu, nagyoló-gyalu, simító-gyalu, fogas-gyalu; szerkezeti megmunkálásokra: párkánygyalu, horonygyalu, lemezelő gyalu, gerincgyalu, alapgyalu, falgyalu, tapasztaljgyalu; díszítőidomok kimunkálásához: völgyelőgyalu, pálcagyalu, aláállazógyalu, idomgyalu, hántoló-gyalu

4. ábra Gyalutípusok⁴

³ Forrás: www.scitech.mtesz.hu (2010. 10. 18.)

- Vésők: laposvésők, homorúvésők, lyukvésők, pántvésők
- Fúrók: szegfúrók, cigányfúrók, központfúrók, fa és fém csigafúrók, hengerfúrók, süllyesztőfúrók, szívfúrók
- Ráspolyok, reszelők: lapos ráspolyok, félkör, kör keresztmetszetű ráspolyok, idomráspolyok, tűreszelők
- Csiszoló eszközök, kézi hengercsiszoló, csiszolólap, csiszoló vásznak és papírok

Kisegítő kézi szerszámok:

- Ütőszerszámok: asztalos kalapácsok, fakalapácsok, bunkók,
- Csavarhúzó, kulcsok: nyeles, furdancsba fogható és pergő csavarhúzó; villáskulcsok, csőkulcsok
- Fogószerszámok: harapó-, lapos-, csípő-, gömbölyű- és kombinált fogók
- Furdancsok
- Fenőkövek

Segédeszközök:

- Rajzoló- és mérőeszközök: ceruzák, vonalzó, padmércek, tolómérők, mérőszalagok, derékszögek, szögmérők, körzők, vízszintezők
- Tartó- és befogószerszámok: gyalupad, faragópad, gyaluláda, fűrészláda, fűrészkaloda
- Enyvező és szorítóeszközök: csavarszorítók, pillanatszorítók, csavarszolgák, ékes szorítóbak, lyukas szorítódeszka, enyvező bak, csavarorsós prés

⁴ Forrás: www.scitech.mtesz.hu (2010. 10. 18.)

5. ábra Kombinált műhely-és gyalupad⁵

Faragó kéziszerszámok:

- Faragókések: Változatos pengéjű és a nyélformájú faragókések különböző késhegy-, vágóél- és pengeformájú, valamint különböző pengehosszúságú kések a faragótechnika módja szerint
- Faragóvésők: különböző alakkal (homorulat ívmagassága, a V alak szöge), vágási szélességgel és pengehosszúsággal, horony- és lapos vésők, hajlított pengeszárú kanálvésők

⁵ Forrás: <http://www.basic-online.hu>(2010. 10. 18.)

6. ábra Vésőtípusok⁶

- Vájás szerszámai: kapocsbalta, gyűrű-, félgyűrű-kések, vagy különböző típusú, nagyságú horonyvésők
- Speciális karcoló szerszámok: kések, karctűk, körzők
- Faragó ácsszerszámok: szekerce, bárd, vonókést nagyméretű faragókések
- Ütőszerszámok: kalapácsfajták, fabunkók különböző formában és méretben

⁶ Forrás: www.faragoszerszam.info (2010. 10. 18.)

7. ábra Fabunkók⁷

A hatékonyságot, termelékenységet növelő, aránylag kisméretű, könnyen mozgatható kis kézi gépek lehetnek:

- Fűrészgépek- kézi körfűrészek, szalagfűrészek és dekopírfűrészek
- Marógépek: lánc-, él- és horonymarók
- Gyalugépek
- Fúrógépek
- Csiszológépek: kézi szalag- és lengőtalpas csiszológépek
- Polírozógépek

Kisegítő eszközök és berendezések:

- Kapocs- és szögbelövők, csavarbehajtó kisgépek
- Köszörű gépek
- Mobil elszívó-berendezések

Energiaforrásukat tekintve lehetnek:

⁷ Forrás: www.fafaragas.info (2010. 10. 18.)

- Elektromosak (akkumulátorosak, vagy hálózati feszültséggel működők)
- Pneumatikusak

Helyhez kötött faipari gépek is telepíthetők a műhelybe:

- Fűrészgépek:
 - Szalagfűrészgépek: asztalos szalagfűrészek, hasító szalagfűrészek, dekopír fűrészek
 - Körfűrészgépek: méretvágó körfűrészek, sorozatvágó körfűrészek, asztalos körfűrészgépek, szabász körfűrészek

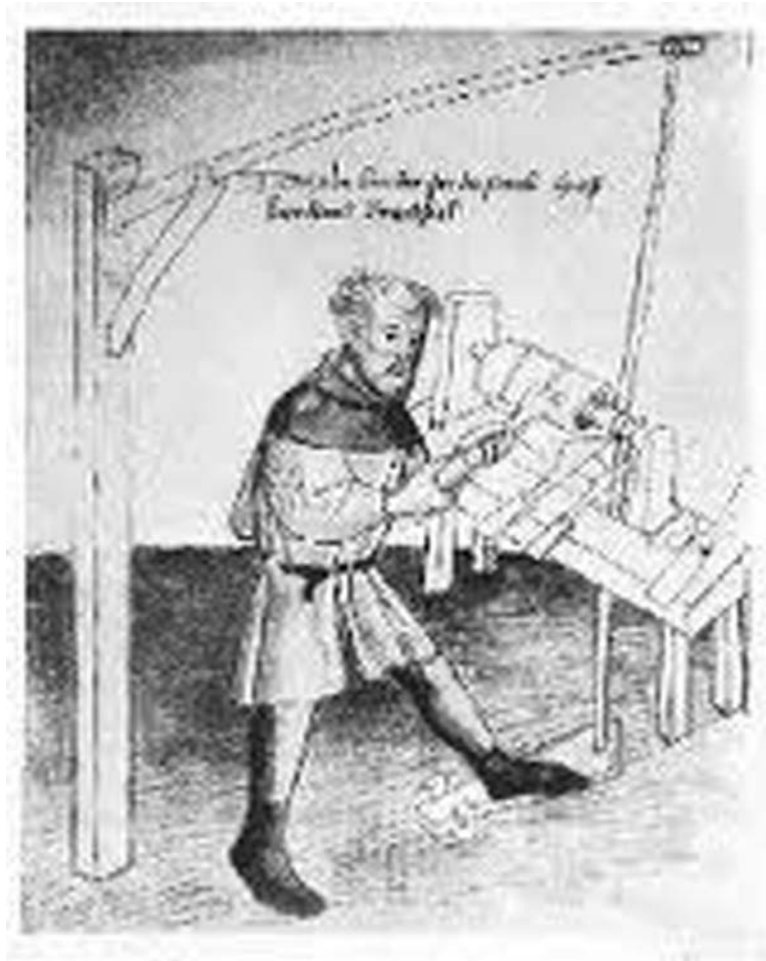

8. ábra Szalagfűrészgép⁸

- Gyalugépek:
 - Egy szerszámtengelyes gyalugépek: egyengető gyalugépek, vastagoló gyalugépek, kombinált gyalugépek
 - Több szerszámtengelyes gyalugépek
- Marógépek:

⁸ Forrás: www.scitech.mtesz.hu (2010. 10. 18.)

- Asztalos marógépek
- Felsőmarógépek
- Csapozó marógépek
- Láncmarógépek
- Fogazó marógépek
- Másoló marógépek
- Fűrógépek:
 - Hosszlyukfűrógépek
 - Csomófűrógépek
 - Sorozatfűrógépek
 - Függőleges fűrógépek
- Csiszológépek:
 - Hengercsiszoló gépek
 - Szalagcsiszoló gépek
 - Tárcsás csiszológépek
- Faeszterga gépek

9. ábra Ma már másképp megy...⁹

- Felületkezelés gépei
- Hajlítás gépei
- Forgács- és porelszívás gépei
- Élező gépek

A munkavédelmi üzembehelyezés

Munkaeszközt üzembe helyezni, használatba venni csak abban az esetben szabad, ha az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés követelményeit kielégíti, és rendelkezik az adott munkaeszközzel, külön jogszabályban meghatározott gyártói megfelelőségi nyilatkozattal, illetve a megfelelőséget tanúsító egyéb dokumentummal. A gépek állandó tartozéka a biztonságos használatához szükséges magyar nyelvű üzemeltetési dokumentáció, amelyet a gyártó, import esetén az importáló, annak hiányában az üzemeltető köteles biztosítani.

⁹ Forrás: www.faesztorgalyozas.lap.hu (2010. 10. 18.)

A biztonságos műszaki állapot megőrzése érdekében időszakos biztonsági felülvizsgálatot kell ötvenként elvégezni, ha jogszabály, szabvány vagy az üzemeltetési dokumentáció ennél gyakoribb felülvizsgálati időszakot nem ír elő. A felülvizsgálat célja az elhasználódásból adódó veszélyek feltárása, megszüntetése.

Veszélyes gépek üzembe helyezésének lépései

- a gépekhez tartozó dokumentációk beszerzése
- érintésvédelmi mérés elvégzése
- munkavédelmi szempontú előzetes vizsgálat
- a munkáltató írásbeli nyilatkozata az üzembe helyezésről.

Veszélyes munkaeszköznek minősülnek a faiparban:

- körfűrészek
- gyalugépek, kézi előtolással
- vastagsági gyalugépek, egyoldali megmunkálásra, ha a munkadarab behelyezése és/vagy kivétele kézzel történik
- szalagfűrészek, ha a munkadarab behelyezése és/vagy kivétele kézzel történik
- csapmarógépek, több szerszámtartóval, kézi előtolással
- kézi láncfűrészek
- függőleges marógépek, kézi előtolással
- prések, hajlítógépek, ha a munkadarab behelyezése és/vagy kivétele kézzel történik, a mozgó elemek lökete túllépheti a 6 mm-t, a sebesség a 30 mm/s-ot.

A munkavégzés biztonságát fokozza:

- a gyorsan forgó alkatrészeknél a forgásirány jelölése a faipari gyalu-, maró- vagy körfűrészgépeken
- a forgó, mozgó részek, munkadarabok, amelyek sérülést okozhatnak, megfelelő burkolattal, védőberendezéssel való ellátása
- a munkadarab megfelelő rögzítése, biztonságos vezetése, előtolása a vágószerszámhoz, a visszacsapódás, kivágódás elkerülésére
- a véletlen indítást megakadályozó, a kikapcsolt állapotban zárható villamos főkapcsoló, indítókapcsoló, indításgátlás.

3. Védőfelszerelések

A munkáltató kötelessége a megfelelő munkaeszközök biztosítása mellett a munkavállalók részére a megfelelő védőberendezések, védőeszközök és használhatóságuk biztosítása is, rendeltetésszerű használatukat pedig meg kell követelni. A faipari munkabalesetek többsége a biztonsági berendezések hiányából, az előírástól eltérő munkavégzésből és az egyéni védőeszközök mellőzéséből származik.

Egyéni védőfelszerelések

A munkáltató köteles minőségileg, mennyiségileg értékelni a munkavállalók egészségét és biztonságát veszélyeztető kockázatokat.¹⁰ A biztonságos és egészséges munkavégzés követelményeit elsősorban műszaki, szervezési eszközökkel kell kielégíteni. A munkavállalók részére csak olyan egyéni védőeszközök adhatók ki, amelyek rendelkeznek a szükséges megfelelőségi tanúsítással.¹¹

A jóváhagyott egyéni védőeszközt típuszámmal jelölik. A jóváhagyást a védőeszköz biztonsági vizsgálati jele bizonyítja. Némely közvetlen életvédelmet szolgáló eszközök (pl. légzésvédő eszközök, leesés ellen védő eszközök, érintésvédelmi eszközök) időszakos biztonsági felülvizsgálatra kötelezettek.

A dolgozók egyéni védőfelszereléssel való ellátása a munkáltató kötelezettsége. A munkavállaló köteles a rendelkezésére bocsátott egyéni védőeszközt, védőfelszerelést a rendeltetésének megfelelően használni és tisztításáról gondoskodni. Ha a munkáltató biztosítja a szükséges védőeszközt, annak használatát meg is kell követelnie.

Az egyéni védőfelszerelések csoportjai a védendő testrész szerint:

- Fejvédő eszközök, sisakok
- Arcvédő eszközök: a védőlemez általában fejpántra illetve sisakra szerelve, véd többek közt szemcsék, forgácsok által okozott sérülésektől
- Szemvédő eszközök: védőszemüveg a por, szemcsék, forgácsok által okozott sérülések megelőzésére
- Légzésvédő eszközök: légzőszerveken keresztül a szervezetbe kerülő, egészségre ártalmas anyagok (por, füst, gázok és gőzök) bejutásának megakadályozására (pl. pormaszk)
- Hallásvédő eszközök: a zaj ellen a védő fültok használata, ez különösen nagy fordulatszámú gépek környezetében, motorok, famegmunkáló gépek mellett elengedhetetlen
- Védőruházat: A védőruházat a testet védi a munkavégzés során fellépő ártalmak ellen
- A kéz védelme: megfelelően kiválasztott védőkesztyű a kezet védve nem akadályozza annak mozgását, a biztos fogást, elég hosszú az élettartama és kényelmes
- Lábvédő eszközök: védenek a szúró, vágó anyagokkal, forgácsokkal, leeső tárgyakkal, vegyi szennyeződésekkel, az elcsúszással szemben.

¹⁰ Mvt. 54. § (2) bekezdés]

¹¹ Mvt. 18. § (4) bekezdés

10. ábra Egyéni védőeszközök¹²

Kollektív védőeszközök

Védőberendezéseket kell alkalmazni a veszélyekkel szembeni védelmére, melyek ésszerű módon nem kerülhetők el vagy tervezéssel hatóképességük kielégítően nem korlátozható.

Védőberendezések típusai:

- védőburkolat
- biztonsági berendezés
- egyéb védőberendezések

Kialakításuk szabályai:

- megfelelő szilárdság, a keletkező terhelések, veszélyek közömbösítésére
- ne legyen egyszerű módon hatástalanítható
- kellő távolságot tartson a veszélyes tértől
- ne korlátozza túlzott mértékben a munkafolyamat megfigyelését.

¹² Forrás: www.cegtudor.hu/pics/cegkepek/8906_17921.jpg (2010. 10. 02.)

Munkavédelmi ellenőrzés

A munkáltató kötelessége értékelni a munkavállalók egészségét és biztonságát veszélyeztető kockázatokat, különös tekintettel az alkalmazott munkaeszközökre, veszélyes anyagokra és készítményekre, a munkavállalókat érő terhelésekre, valamint a munkahelyek kialakítására. A kockázatértékelés során a munkáltató feladata a balesetet vagy megbetegedést okozó hatások felismerése és a megelőző intézkedések megtétele.

Az egészséges és biztonságos munkavégzés érdekében a munkáltató köteles rendszeresen meggyőződni arról, hogy a munkakörülmények megfelelnek-e a követelményeknek. Az ellenőrzés során vizsgálni kell:

- a munkahely állapotát (pl. világítás, szellőzés, fűtés, padozat, közlekedés, anyagmozgatási útvonalak, nyílászárók, állványok, energia- és közműhálózat)
- a gépek, berendezések állapotát (pl. védőberendezések megléte és hatásossága, kezelőelemek, jelzőberendezések alkalmassága, az elszívás hatásossága, a vészvilágítás működőképessége)
- az egyéni védőfelszerelések meglétét, megfelelőségét és rendeltetésszerű használatát
- a munkavállaló munkavégzésre alkalmas állapotát
- a munkahelyi rendet és tisztaságot
- az előírt hatósági, ill. időszakos felülvizsgálatok elvégzését (pl. érintésvédelmi felülvizsgálat, a veszélyes gépek minősítő bizonyítványa megvan-e, kazánok, nyomástartó edények időszakos vizsgálata)
- a szociális létesítmények megfelelőségét (öltöző, fürdő, mosdó,)
- a bekövetkezett balesetek kivizsgálását, a megelőző intézkedések végrehajtását.

A munkahelyekre vonatkozó munkavédelmi követelményeket a tervezéstől az üzemeltetés beindításáig és az üzemeltetés, működtetés idejére jogszabályok, szabványok és egyéb műszaki előírások határozzák meg. A munkahely létesítőjének, az üzemeltetőnek gondoskodnia kell a követelmények érvényesüléséről.

4. A tevékenység bejelentése

Az egyéb fa-, parafatermék, fonottáru gyártása bejelentés-köteles ipari tevékenységnek minősül.¹³ A működtető a tevékenység megkezdését megelőzően a telep fekvése szerint illetékes települési önkormányzatok jegyzőjénél köteles írásban bejelenteni. A bejelentést az erre a célra rendszeresített formanyomtatványon kell megtenni.

A műhelynek és működésének meg kell felelnie többféle szabálynak és előírásnak, például önkormányzati építésügyi, településrendezési, tűzvédelmi, környezetvédelmi szabályoknak. Az eljárási rend szerint:

¹³ 358/2008. (XII. 31.) Korm. Rendelet értelmében

- Bejelentés-köteles tevékenység esetében a jegyző haladéktalanul köteles meggyőződni arról, hogy a bejelentésben feltüntetett telepen az adott tevékenység végezhető-e. Amennyiben megállapítja, hogy az adott tevékenység a telepen nem végezhető, az ipari tevékenység végzését megtiltja és a telepet bezáratja.
- Ha nem talál kifogást, abban az esetben a jegyző a telepet nyilvántartásba veszi.
- A jegyző értesíti a szakhatóságokat, akik a bejelentés kézhezvételétől számított huszonnégy munkanapon belül a telepen ellenőrzést folytathatnak le. Hogy melyik hatóság tart vizsgálatot az adott ügyben, az a tevékenység fajtájától és az adott körülményektől függ.
- Szabálytalanság fennállása esetén alkalmazott szankciók:
 - Ha a szakhatóságok vagy a jegyző valamilyen hiányosságot állapít meg, és az üzemeltető a felszólítás ellenére sem teszi meg a szükséges intézkedéseket, hiányosságok megszüntetéséig, de legfeljebb 90 napra, a tevékenység gyakorlását felfüggesztheti, korlátozhatja, vagy a telepet ideiglenesen bezárathatja.
 - Amennyiben a tevékenység folytatója bejelentés-köteles tevékenységet folytat bejelentés nélkül, vagy a tevékenység gyakorlását felfüggesztő, korlátozó időtartam alatt sem tesz eleget a határozatban foglaltaknak, a jegyző a tevékenység folytatását megtiltja, és a tevékenységet, illetve a telepet törli a nyilvántartásból.
- A tevékenység végzője a nyilvántartásban szereplő adatokban bekövetkezett változást haladéktalanul, írásban köteles bejelenteni a jegyzőnek

A telepek engedélyezésével, bejelentésével és a nyilvántartásban feltüntetett adatok módosításával kapcsolatos eljárásokért a bejelentő igazgatási szolgáltatási díjat köteles fizetni.

Néhány jogszabály a munkahelyek létesítésével, üzemeltetésével kapcsolatban:

358/2008. (XII. 31.) Korm. Rendelet a telepengedély, illetve a telep létesítésének bejelentése alapján gyakorolható egyes termelő és egyes szolgáltató tevékenységekről, valamint a telepengedélyezés rendjéről és a bejelentés szabályairól

18/2008. (XII. 3.) SZMM rendelet az egyéni védőeszközök követelményeiről és megfelelőségének tanúsításáról

17/2008. (XII. 3.) SZMM rendelet az egyéni védőeszközök megfelelőségét tanúsító, ellenőrző szervezetek kijelölésének és bejelentésének részletes szabályairól

16/2008. (VIII. 30.) NFGM rendelet a gépek biztonsági követelményeiről és megfelelőségének tanúsításáról

14/2004. (IV. 19.) FMM rendelet a munkaeszközök és használatuk biztonsági és egészségügyi követelményeinek minimális szintjéről

3/2002.(II.8.) SzCsM-EüM együttes rendelet a munkahelyek munkavédelmi követelményeinek minimális szintjéről

65/1999. (XII. 22.) EüM rendelet a munkavállalók munkahelyen történő egyéni védőeszköz használatának minimális biztonsági és egészségvédelmi követelményeiről.

MESTERSÉG–BEMUTATÓK SZÍNTEREI

Az utóbbi évtizedekben a népművészet hagyományait követő kézműves tárgyalkotás újra virágzásnak indult. A népi kultúrában az állandóság mellett a használó közösség változó igényeihez való folyamatos alkalmazkodás adta a megújulás lehetőségét. A mai alkotó is egyre tudatosabban dolgozik, előtérbe kerül az a törekvés, hogy a hagyományos díszítőművészetet, forma- és motívumkincset folyamatosan alakítsák, formálják a mai élet, tárgykultúra igényeinek megfelelően. Felelősségteljes feladat megtalálni a hagyomány és az újítás ötvözésében azt az egyensúlyt, ami megfelel a népművészeti tárgyalkotás által képviselt funkcionalizmusnak és esztétikai értékrendnek egyaránt. A népművészet mint a parasztság művészete rétegművészet volt, de nem volt elszigetelt, kölcsönhatásban állt a többi réteg, osztály művészetével, melyek hatását esztétikai szűrőjén keresztül értékelte, elutasította, vagy alkotó módon beépítette. A mai népi iparművészeti alkotásoknak ugyanezt a szerepet kell betölteniük. Egyrészt az alkotóknak és a tárgyaknak meg kell találniuk azt a réteget, melyből kikerül a vásárlóközönség, másrészt a vásárlói igényekhez való igazodásban továbbra is alkalmazni kell a hagyomány értékrendszerének szűrőjét. Az alapvetően hagyománykövető munkáknak szervesen kapcsolódnia kell a mindennapokhoz. A népművészeti hagyományok és az újítási törekvések ötvözése egyben iparművészeti sajátosságokkal ruházza fel a kézművesek alkotótevékenységét.

A hagyományőrzéssel foglalkozóknak, függetlenül attól, hogy melyik műfaj képviselői, ki kell lépniük a szélesebb közönség elé, termékeik és tevékenységük bemutatásával, a hagyományos értékekben gyökerező szemlélet- és gondolkodásmód felvállalásával, terjesztésével magasabb szintű társadalmi érdekeket kell képviselniük.

A másik oldalt tekintve, a vásárlóközönség igénye sem jut el minden esetben közvetlen úton az alkotóig, különösen akkor nem, ha a vásárló és az alkotó közé közvetítő kereskedelmi szervek lépnek. Az alkotók és a közönség érdekeit egyaránt szolgálja, hogy megteremtsék és megtalálják azokat a lehetőségeket, amelyek közvetlen érintkezést, visszacsatolást tesznek lehetővé közöttük. Ilyen közvetlen kapcsolatot teremthetnek a különféle hagyományőrző rendezvények, kézműves vásárok, mesterség-bemutatók, kiállítások, a műhelygalériák és a kézműves foglalkozások.

Ezek a találkozási fórumok sokak számára hozzájárulnak a környezet- és tárgykultúra tudatos alakításához, a természetes anyagok használatának reneszánszához, a kézműves, egyedi tárgyalakításban rejlő érték felismeréséhez. A kézműves alkotók, mesterek munkájukkal tömegek figyelmét irányíthatják a népművészeti hagyományainkban rejlő értékek felé. Az érdeklődők, vásárlók és a tárgyhasználók keresztül az ő környezetükben élőkre is hatással vannak, így a népi kultúra esztétikuma az egyéni arculatú használati tárgyak által széles körben környezetalakító tényezővé válhat. A kézművesség és a közönség találkozása több fórumon keresztül is megvalósulhat. A különféle rendezvények, fesztiválok gyakran összekötik a folklórhagyományokat bemutató előadásokat kézműves vásárokkal. A sokszínű programok, az árusítással egybekötött bemutatók több érdeklődőt és egyben potenciális vásárlót vonzanak.

Napjainkban egy kézműves alkotónak a sikeres vállalkozás működtetése érdekében tervező-kivitelező alkotóembereknek, piackutatónak, kereskedő, menedzsernek is kell lennie egy személyben. Munkájukhoz szakmai eszmecserét, továbbképzést, kommunikációt, és szakmai információkat biztosít, ha valamilyen alkotóközösséghez, egyesülethez tartoznak. Kiállítási lehetőségek megteremtése, szakmai bemutatók szervezése, vásárolási lehetőségek megismerése, a rajtuk való részvétel megkönnyítése szintén sikeresebb szervezeti keretek között. Helyi szinten kisebb alkotó közösségek, népművészeti stúdiók, a Népművészeti Egyesület területi, megyei szervezetei jöttek létre. Országos szinten kiemelkedően a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma, a Nemzeti Kulturális Alapprogram, a Hagyományok Háza, valamint a Népművészeti Egyesületek Szövetsége (NESZ) karolja fel és támogatja népművészet hagyományait továbbvivő és megújító törekvéseket, szervezeteket, alkotókat, programokat. Ipartestületek Országos Szövetsége és helyi tagszervezetei Művészi kézműves szakosztályt és Ifjúsági tagozatot is működtetnek, melyek a kézműves alkotók számára is kedvező tagsági formát nyújtanak. A vásárokon, kiállításokon való részvételi lehetőség mellett a szervezeti tagoknak a vállalkozás működtetéséhez szükséges információkat, érdekképviselést is biztosítanak.

Hagyományok Háza

A Hagyományok Háza tárgyalakító népművészettel foglalkozó osztályai a Népművészeti Módszertani Műhely és a Népi Iparművészeti Osztály. A Módszertani Műhely feladatai közé tartozik a kézműves oktató képzés, annak országos szintű szakmai koordinációja, irányítása, valamint ehhez kapcsolódóan konferenciák, tanulmányutakat szervezése, kiállítások rendezése, szakmai kiadványok készítése.

Az oktató képzés fórumai:

- Népi játék és kismesterségek oktatója tanfolyam
- Mesterkurzusokon és a "Képzők-képzője"

Fontosabb pályázata:

- A Népművészet Ifjú Mestere
- Élő népművészet
- Országos Faragópályázat és Kiállítás, id. Kaposi Antal emlékére

- Országos Népi Mesterségek Művészete

A Népi Iparművészeti Osztály feladatai közt szerepel a népi iparművészeti tárgyak zsűrizése, valamint a különböző szakágakban pályázatok kiírása, lebonyolítása és kiállítások rendezése. Az Osztály működteti a Magyar Népi Iparművészeti Múzeum mintegy 9 ezer tárggyal rendelkező, országos gyűjtőkörű szakmúzeumát.

Népművészeti Egyesületek Szövetsége

Célja a hagyományos magyar népi kézművesség értékeinek támogatása, a népművészettel foglalkozó emberek összefogása, szervezetek létrehozása, tevékenységük koordinálása, illetve a kölcsönös információáramlás biztosítása. Tevékenységi körébe tartozik többek között rendezvények, kiállítások, vásárok rendezése, pályázatok kiírása, szakmai továbbképzések, konferenciák, országos táborok szervezése egy-egy kézműves szakágban (így a faművesség, fafaragás területén is, mint a használati tárgy és szoborfaragó alkotótábor). Az egyes kézműves területekhez kapcsolódóan szakmai bizottságokat működtet.

Kiadványai:

- Népművészeti – Műhelygaléria. A katalógus az idegenforgalmat bonyolító egyének és szervek számára ad tájékoztatást a kézműves galériák működéséről
- Hírmondó – Mesterség és Művészet. Népművészeti, kulturális folyóirat, évszázados múltú hagyományokat és a mai kezdeményezéseket, kézműves alkotókat, mestereket mutat be, továbbá tudósít a szakma fontos eseményeiről, rendezvényekről, konferenciákról
- Játékkészítők katalógusa, Fafaragók katalógusa, valamint az egyes régiók kézműveseit bemutató katalógusok

MesterPorta Galéria: bemutatkozási és értékesítési lehetőséget biztosít a hagyományőrző népművészek számára. A tárgyak a szélesebb körben való megismertetése érdekében a termék-katalógus jelent meg.

A NESZ létrehozta a Népművészet mestereit felsorakoztató internetes adatbázist.

Kiemelkedő rendezvényei, egyben a legrangosabb kézműves vásárok:

- Mesterségek Ünnepe a Budai Várban. A magyarországi kézművesek legnagyobb országos rendezvénye, tradicionális mesterség bemutatók, hagyományőrző kézművesség vására, élő népzene és néptánc bemutatók. Évenként egy-egy kiemelt mesterség bemutatása, kiállítása Magyar Nemzeti Galériában
- Országos Táncháztalálkozó és Kirakodóvásár a Táncház Egyesülettel közös szervezésben, Budapesten a Papp László Sportarénában
- Pünkösdi Sokadalom a Szentendrei Szabadtéri Néprajzi Múzeummal közös szervezésben, a szentendrei skanzenben
- Nyár a Lánchídon – programsorozat a Budapesti Fesztiválközpont Kht-val közös szervezésben

- Borünnep a Szentendrei Szabadtéri Néprajzi Múzeummal közösen, a szentendrei skanzenben
- Karácsonyi népművészeti vásár, Budapest Vörösmarty téren
- Tavaszi Népművészeti Vásár a Budapesti Tavaszi Fesztivál keretében a Vörösmarty téren

A faműves területet érintő fontosabb szakmai pályázatai:

- Ház és Környezete
- Országos Népi Szobrászat
- Országos Játék Pályázat

Segítséget nyújt kézműves, népművészeti alkotóházak, néprajzi műhelyek működéséhez. Ilyen nagy múltú alkotóházak például a tokaji alkotóház, a velemi alkotóház, a gébárti kézművesek háza, a magyarlukafai néprajzi műhely.

11. ábra Velemi alkotóház¹⁴

Kiállítások

¹⁴ Forrás. www.geocaching.hu (2010. 10. 20.)

A kiállítások magas színvonalat képviselő kézműves alkotásokat tárnak a közönség elé. Felöllelhetik egy alkotó, vagy alkotóközösség, egy vagy több kézműves terület termékeit. Ez utóbbi esetben a kiállítás rendezésének lényeges szempontja a tárgye gyűttesekben, különböző alapanyagokban és műfajokban való együttes gondolkodás. A berendezési tárgyak, faműves termékek, textilek, a belső tér funkciójához szükséges egyéb használati eszközök azonos szellemben, egységes kollekcióként való bemutatása a közönség számára a gyönyörködtetés mellett példaértékű lehet saját környezetük harmonikus kialakításában. A kiállítás megnyitó ünnepélyes keretek között ad lehetőséget az alkotó és a közönség találkozására.

Népművészeti műhelygaléria

A műhelygaléria egységben tárja az érdeklődők elé az alkotómunka színterét és folyamatát a kézműves termékek kiállításszerű bemutatásával. Lényege, hogy a kézműves dolgozik és egyben be is mutatja alkotásait. Lehetővé teszi a műhely atmoszférájának, az alkotás folyamatának és az alkotó személyének hiteles megismerését, továbbá a galériában található gazdagabb árukészlet bővebb választékot kínál az érdeklődőknek. A műhelygaléria esztétikus, tudatosan berendezett terével megfelelő környezetet nyújt az alkotások bemutatására, egyben a késztermék raktározásának problémájára is megoldást nyújt. A látogatók vonzásában gyakran szerepet kap a külső környezet hagyománykövető, népi jellegének kialakítása is.

Galériák funkciói:

- Közvetítő funkció: az alkotó és a közönség találkozásának, kapcsolatának megteremtése, köztük a közvetlen kommunikációs kapcsolat kialakítása, a kiállított tárgyak a sokféleségével, minőségével, a munkafolyamat bemutatásával az alkotó hitelességének alátámasztása.
- Oktató szerep: a műhelygaléria a népművészet értékeinek megismertetésével, a népi iparművészet mai tárgykultúrában betölthető szerepének bemutatásával alakítja a látogatók szemléletét
- Kereskedelmi szerep: az alkotás a műhelyből kikerülve egyben árucikké is válik, a kézműves megélhetési forrását biztosítja, ki kell egyenlítenie a kereslet és kínálat mérlegét. A folyamatba nem kapcsolódik közvetítő, a vásárló és az alkotó találkozása a piaci folyamatba a kultúrát is bevonja. A műhelygaléria az idegenforgalom szempontjából is jelentős szerepet játszik, melyben mind a három fent említett funkció szerepet kap.

Internet

Egyre több alkotó veszi igénybe az internet nyújtotta lehetőségeket tevékenysége reklámozására. Internetes honlapot hoznak létre, melyen képgalériát alakítanak ki alkotásaik bemutatására. Gyakran a munkafolyamatok műhelytitkaiba is bepillantást engednek, valamint a népi hagyományokról, a tárgyak és a tevékenység népművészeti alapjairól is tájékoztatást nyújtanak. Bár nem közvetlen kapcsolatot biztosít a kézműves és a közönség között, de sok esetben a megrendelők az itt feltüntetett elérhetőségi lehetőségen keresztül jutnak el az alkotókhoz. Egy praktikus és esztétikus jól megszerkesztett portál a figyelemfelkeltés mellett a közvetítő, oktató és kereskedelmi funkciót is be tudja tölteni.

Faműves bemutatók, kézműves foglalkozások

Faműves tevékenység köré építhető, a mesterséget és az alkotásokat népszerűsítő bemutatók az érdeklődés felkeltését szolgálják, egy alkalom egy-egy technika megismertetésére, esetleg kipróbálására, egyszerű, kisebb tárgyak készítésére (általában játékkészítésre) adnak lehetőséget. Összetettebb, kissé bonyolultabb tárgytípusok, szerkezetek hosszabb ideig tartó, rendszeresen ismétlődő foglalkozásokon készíthetők el.

Ilyen foglalkozási keretek lehetnek:

- mesterség bemutatók, bemutatóval egybekötött kézműves-foglalkozások gyermekeknek illetve felnőtteknek különféle rendezvényekhez, vásárokhöz kapcsolódóan.
- szakkörök, tanfolyamok: egyes technika elsajátítására, illetve egyes tárgytípus elkészítésére szervezett csoportok, amelyekben a kezdő faragó megismerheti a faragószerszámok használatát, alapszintű tudást szerezhet néhány faragótechnikában. A csoport együtt dolgozó és gondolkodó közösségi munkára is alkalmat adhat
- kézműves tábor, faragótábor: az érdeklődők számára intenzívebb, egy-két hetes folyamatos tevékenységet biztosító tábori keret több hagyományos kézműves tevékenység kipróbálására nyújthat lehetőséget, a fafaragó tábor már konkrétan, tematikusan a mesterség megismertetésére törekszik
- alkotótábor: többnyire a faművességgel foglalkozó gyakorlott alkotók, mesterek számára biztosítja az egyéni vagy közös alkotómunka nyugodt légkörét. A táborban gyakran közhasznú alkotásokat hoznak létre, mint például játszótéri játékokat, köztéri plasztikákat, emlékoszlopokat, közösségi építményeket és berendezési tárgyaikat.

A foglalkozások szerepe többek között a hagyományőrzés, a népi kézműves kismesterségek széles körben való népszerűsítése, jó hangulatú, együtt dolgozó, egymást segítő közösségek kialakítása, az egyedi, minőségi kézműves termékek megszerettetése, a készítésük igényének felkeltése, a környezet- és tárgykultúra tudatos szemléletére és alakítására való igény felélesztése. Ezeknek a foglalkozásoknak fontos szerepe van a manuális készségek felismertetésében és fejlesztésében, az alkotó fantázia, az egyénben rejlő kreativitás kiaknázásában, a precíz, türelmes munkavégzés képességének kialakításában, elmélyítésében.

A foglalkozások szervezésének alapvető szempontjai:

- a résztvevők várható korosztályának körvonalazása, eszközhasználati készségük és a készítendő tárgy típus és technika nehézségi szintje összhangban legyen
- a feladat a résztvevők számára adjon sikerélményt (lehetőség szerint hazavihető, kész tárgyat)
- célszerű a készítendő tárgyról mintadarab bemutatása
- a foglalkozás időtartamának meghatározása
- megfelelő hely biztosítása
- szerszám- és anyagszükséglet összeállítása, biztosítása a készítendő tárgy függvényében, szükség szerint az alapanyagok megfelelő előkészítése
- munkavégzés biztonságos feltételeinek megteremtése
- a személyre szóló segítségnyújtás, odafigyelés

12. ábra Lehet, hogy belőle is faragó válik...¹⁵

¹⁵ Forrás: http://est.hu/kepek/152/galeria/152616_galeria_mestersegek2.jpg (2010. 10. 20.)

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

Tanulói információ

1. Tanári irányítás mellett szakirodalom és internetes fórumok, az önkormányzat illetékes osztályának megismerésével tájékozódjon a műhelyindítás feltételeiről, követelményeiről, a hivatali ügyintézés folyamatáról.

2. Keressen fel kisebb faipari üzemeket és kézműves műhelyeket, figyelje meg a munkahely kialakítási rendjét, a munkaeszközöket, a munkavédelmi felszereléseket. A kereskedelmi kínálat, katalógusok és internetes fórumok segítségével tájékozódjon az eszközök, gépek paramétereiről, típusairól, beszerzési lehetőségeiről.

3. Látogasson el népművészeti kiállításokra, kézműves vásárookra! Figyelje meg a kiállítások, a kézműves árusító stand rendezésének szempontjait.

4. Lehetőség szerint tegyen tanulmányutat népművészeti műhelygalériába. Tanulmányozza, hogyan valósul meg a kiállítótér és a munkahely egysége.

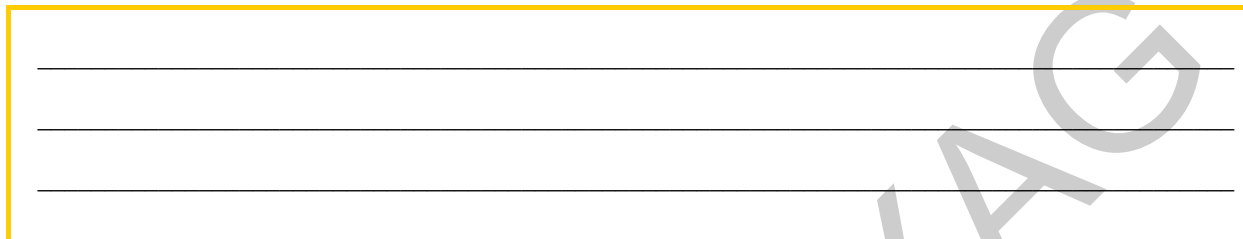
5. Ismerje meg azt a szervezeti és intézményi háttérrel, ami kézműves tevékenységét a későbbiekben segítheti a népművészeti hagyományörzés és a vállalkozás sikeres működtetése területén egyaránt. Látogasson el a NESZ és a Hagyományok Háza honlapjára, ismerje meg működésüket, felépítésüket, szolgáltatásaikat! Bővebb információ az alábbi internetes linkeken található:

- www.nesz.hu
- www.mesterporta.hu
- www.hagyomanyokhaza.hu

6. Tájékozódjon a regionális ipartestületek működéséről, szakosztályairól, kézműveseknek, vállalkozóknak nyújtott szolgáltatásairól.

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK**1. feladat**

Melyek az egészséget nem veszélyeztető, biztonságos munkavégzés tárgyi feltételei? Válaszát írja a kijelölt helyre!

2. feladat

Tájékozódjon a 358/2008. (XII. 31.) Korm. rendelet 3. melléklete alapján, és írja le, milyen adatok szükségesek a tevékenység bejelentéséhez!

3. feladat

Milyen foglalkozások építhetők a kézműves tevékenység megismertetése köré? Válaszát írja a kijelölt helyre!

Milyen szempontokat kell figyelembe venni alapvetően egy faműves foglalkozás szervezésében? Válaszát írja a kijelölt helyre!

4. feladat

Sorolja fel, melyek a Népművészeti Egyesületek Szövetségének kiemelkedő rendezvényei!

MEGOLDÁSOK

1. feladat

Az egészséget nem veszélyeztető, biztonságos munkavégzés tárgyi feltételei:

- a megfelelő munkakörnyezet
- az alkalmas munkaeszközök
- a biztonsági berendezések és védőfelszerelések

2. feladat

A bejelentés–köteles ipari tevékenység folytatásáról szóló bejelentés kötelező adattartalma

I. Az ipari tevékenység végzőjének adatai

1. Az ipari tevékenység végzőjének

1.1. neve:

1.2. székhelye:

1.3. cégjegyzékszám, illetve vállalkozói nyilvántartási száma:

II. Telep adatai

1. Telep

1.1. tulajdonosa:

1.2. címe:

1.3. helyrajzi száma:

1.4. használatának jogcíme

2. Telepen folytatni kívánt ipari tevékenység(ek):

3. Használják-e a telepen az ipari tevékenységgel összefüggésben

a) külön jogszabály alapján hatósági felügyelet alá tartozó nyomástartó berendezést: Igen / Nem

b) külön jogszabály alapján hatósági felügyelet alá tartozó éghető vagy veszélyes folyadék tárolására szolgáló tartályt: Igen / Nem

c) ipari vagy mezőgazdasági gázfogyasztó készüléket: Igen / Nem

d) legalább 50 kVA beépített összteljesítményű, 0,4 kV, vagy nagyobb feszültségű villamos berendezést, rendszert: Igen (Nem

e) nem közforgalmú üzemanyagtöltő állomáson cseppfolyós vagy cseppfolyósított, illetve sűrítettgáz-üzemanyagtöltő-berendezést: Igen / Nem

4. Telep üzemeltetésének időtartama, műszakonként a napi munkavégzés idejének megjelölésével:

III. Csatolt okiratok:

1. nem a kérelmező tulajdonában lévő telep esetében a telep használatának jogcíme (bérlet stb.) vonatkozó igazoló okirat (a tulajdoni lap kivételével)

2. haszonélvezet esetében a haszonélvező, illetve közös tulajdon esetében a tulajdonostárs hozzájárulását igazoló okirat

IV. Keltezés, a bejelentő aláírása (bélyegzője)

3. feladat

- mesterség bemutatók, bemutatóval egybekötött kézműves-foglalkozások gyermekeknek illetve felnőtteknek különféle rendezvényekhez, vásárokhöz kapcsolódóan
- szakkörök, tanfolyamok: egyes technika elsajátítására, illetve egyes tárgytypus elkészítésére szervezett csoportok, amelyekben a kezdő faragó megismerheti a faragó alapszerszámok használatát, alapszintű tudást szerezhet néhány faragótechnikában. A csoport együtt dolgozó és gondolkodó közösségi munkára is alkalmat adhat
- kézműves tábor, faragótábor: az érdeklődők számára intenzívebb, egy-két hetes folyamatos tevékenységet biztosító tábori keret több hagyományos kézműves tevékenység kipróbálására nyújthat lehetőséget, a fafaragó tábor már konkrétan, tematikusan a mesterség megismertetésére törekszik
- alkotótábor: többnyire a faművességgel foglalkozó gyakorlott alkotók, mesterek számára biztosítja az egyéni vagy közös alkotómunka nyugodt légkörét. Gyakran közhasznú alkotásokat hoznak létre, mint például játszótéri játékokat, köztéri plasztikákat, emlékoszlopokat, közösségi építményeket és berendezési tárgyaikat.

Szempontok:

- a résztvevők várható korosztályának körvonalazása, az eszközhasználati készség és a készítendő tárgytypus és technika nehézségi szintje összhangban legyen
- a feladat a résztvevők számára adjon sikerélményt (lehetőség szerint hazavihető, kész tárgyat)
- célszerű a készítendő tárgyról mintadarab bemutatása
- a foglalkozás időtartamának meghatározása
- megfelelő hely biztosítása

- szerszám- és anyagszükséglet összeállítása, biztosítása a készítendő tárgy függvényében, szükség szerint az alapanyagok megfelelő előkészítése
- munkavégzés biztonságos feltételeinek megteremtése
- a személyre szóló segítségnyújtás, odafigyelés

4. feladat

- Mesterségek Ünnepe a Budai Várban. A magyarországi kézművesek legnagyobb országos rendezvénye, tradicionális mesterség bemutatók, hagyományőrző kézművesség vására, élő népzene és néptánc bemutatók. Évenként egy-egy kiemelt mesterség bemutatása, kiállítása Magyar Nemzeti Galériában
- Országos Táncháztalálkozó és Kirakodóvásár a Táncház Egyesülettel közös szervezésben, Budapesten a Papp László Sportaréna-ban
- Pünkösdi Sokadalom a Szentendrei Szabadtéri Néprajzi Múzeummal közös szervezésben, a szentendrei skanzenben
- Nyár a Lánchídon – programsorozat a Budapesti Fesztiválközpont Kht – val közös szervezésben
- Borünnep a Szentendrei Szabadtéri Néprajzi Múzeummal közösen, a szentendrei skanzenben
- Karácsonyi népművészeti vásár, Budapest Vörösmarty téren
- Tavaszi Népművészeti Vásár a Budapesti Tavaszi Fesztivál keretében a Vörösmarty téren

IRODALOMJEGYZÉK

FELHASZNÁLT IRODALOM

Bánszky Pál: Népművészeti műhelygalériák, Magyar Iparművészet 2003./3.szám 8.oldal

Lele Dezső: Asztalos szakmai ismeret, Műszaki Könyvkiadó, 1993.

Magyar Asztalos és Faipar 2003/10

Szabó Béla: A faműves kézműves kismesterség

Zsarnai Szilárd: Fasipari gépismeret, Műszaki Könyvkiadó, 2000.

<http://cegvezetes.cegnet.hu> (2010. 10. 08)

http://elib.kkf.hu/edip/D_173.pdf (2010. 10. 20.)

<http://nineteen.uw.hu/munkavedelem.htm> (2010. 10. 08)

www.biztonsagiatlap.hu (2010. 09. 25.)

www.faipar.hu (2010. 10. 08.)

www.faragosuli.hu (2010. 10. 08.)

www.fataj.hu (2010. 10. 08.)

www.hagyomanyokhaza.hu (2010. 10.18.)

www.info-media.hu/hirek/munkavedelem (2010. 09. 25.)

www.iposz.hu/documents/iposz/tanulmanyok/munkaved.doc 2010. 10. 18.)

www.mesterporta.hu (2010. 10. 18.)

www.nesz.hu (2010. 10. 18.)

www.ommf.gov.hu (2010. 09. 25.)

www.prosafe.webzona.hu/jogszabalyok.htm (2010. 09. 20.)

<https://ugyintezes.magyarorszag.hu> (2010. 10. 16.)

AJÁNLOTT IRODALOM

Szabó Béla: Faragóiskola, Grafit Pencil Nyomda Kft., 2008.

MUNKANYAG

A(z) 1004–06 modul 029–es szakmai tankönyvi tartalomeleme
felhasználható az alábbi szakképesítésekhez:

A szakképesítés OKJ azonosító száma:	A szakképesítés megnevezése
31 215 02 0010 31 01	Csipkekészítő
31 215 02 0010 31 02	Fajátékkészítő
31 215 02 0010 31 03	Faműves
31 215 02 0010 31 04	Fazekas
31 215 02 0010 31 05	Gyékény-, szalma- és csuhéjtárgykészítő
31 215 02 0010 31 06	Kézi és gépi hímző
31 215 02 0010 31 07	Kosárfonó és fonottbútor-készítő
31 215 02 0010 31 08	Szőnyegszövő
31 215 02 0010 31 09	Takács
31 215 02 0100 21 01	Kosárfonó

A szakmai tankönyvi tartalomelem feldolgozásához ajánlott óraszám:
21 óra

MUNKANYAG

A kiadvány az Új Magyarország Fejlesztési Terv
TÁMOP 2.2.1 08/1–2008–0002 „A képzés minőségének és tartalmának
fejlesztése” keretében készült.

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap
társfinanszírozásával valósul meg.

Kiadja a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet
1085 Budapest, Baross u. 52.

Telefon: (1) 210–1065, Fax: (1) 210–1063

Felelős kiadó:
Nagy László főigazgató